

Echtgenoot Gabler heeft 'z'n ouwe toffeltjes' weer aan

Arend Evenhuis

De omslag valt als een bliksemschicht waarvan de bijbehorende donderslag nog even op zich laat wachten. De jonge en aantrekkelijke Hedda Gabler zit verstijfd van schrik naast haar kersverse echtgenoot en sluit getergd de ogen alsof het de rolluiken van een verlaten winkelstraat zijn.

Haar man heeft haar net gezegd dat zijn professoraat nog wel even op zich zal laten wachten, en dat zij het dus 'voorlopig met z'n tweeën zullen moeten doen'.

Dat was allicht niet de bedoeling van Hedda's halsoverkop gesloten huwelijk: een echtgenoot zonder titulatuur, die ook nog eens de godganse dag in huis rondlummelt. Hedda briest van verwende opstandigheid: „Die 'vakidoot', en dan elke dag sámen!”

Een peillozer gruwel is haar niet denkbaar, en zwelgend in zelfbeklag zet Hedda haar eigen ondergang in. Uit de omver gesmeten boeketten voor hun huwelijksreisterugkeer grist ze wat bloemen, en prikt die met een nietmachine aan de wand. Op de kop en ontsierend: net geurden en kleurden ze nog, nu zijn het al vrijwel droogbloemen.

Hedda's neergang accelereert nu: „Waarom zou ik dat moeten zijn, gelukkig? Kunt u mij dat vertellen?” „Ik denk vaak dat ik maar voor één ding in de wieg ben gelegd: om mij dood te vervelen.”

Actrice Halina Reijn was haar Hedda Gabler-vertolking zo kwinkelendvrolijk begonnen. Met pingelend pianospel, met snaakse steke-ligheden naar haar echtgenoot, de docent cultuurgeschiedenis Jurgen Tesman. Kennelijk een uitgeruste Hedda, die haar hoofd nog vol had van de vijf maanden durende huwelijksreis. Hoewel, had haar man al niet tijdens die reis maandenlang om zijn pantoffels lopen zeuren? En, ja hoor: amper in de echtelijke woning teruggekeerd, of hij kirt er als een opgewonden kleutertje op los: „Oh, m'n ouwe toffeltjes!”

De ommekeer van euforie in vergramming zit eigenlijk vanaf het begin ook in het decor. De sjieke flat van Hedda Gabler heeft weliswaar een in de grond verzonken open haard (die het rustiek knetterend nog doet ook!), een door een damesblad goedgekeurde in de muren weggewerkte brievenbus, afvalbak en wapennisje, en zowaar een ruim raam met weids uitzicht.

Maar met dat uitzicht kan Hedda niets; haar inzicht is al fnuikend

vertroebeld. Geërgerd ritselt zij aan de jaloezieën: het daglicht verdraagt zij net zo min als de duisternis die ze in dezelfde handomdraai bewerkstelligt.

Alles lijkt kortom aanwezig om de tragische heldin van de Noorse toneelschrijver Henrik Ibsen eens even glorieus en hartstochtelijk ten tonele te brengen.

Maar in de escenering van regisseur Ivo van Hove gebeurt dat niet. Je gelooft niet in zijn 'Hedda', in haar 'vrouwenpijn', in haar tragiek. Of in haar vermeende tragiek, want is de Hedda van de honderd jaar geleden gestorven Ibsen nu eigenlijk nog wel tragisch? Zelfs als we haar als verveelde hedendaagse dertiger zien? Wat mij betreft mooi niet. Hooguit is ze een verwend generaalsdochtertje dat chagrijnig is omdat ze op huwelijksreis was terwijl de Bijenkorf de jaarlijkse Dolle Dwa-zedagen organiseerde.

Holland Festival

'Hedda Gabler' bij Toneelgroep Amsterdam, 15 t/m 19/8 Amsterdamse Westergas-terrein, tournee in het najaar. www.toneelgroepamsterdam.nl

